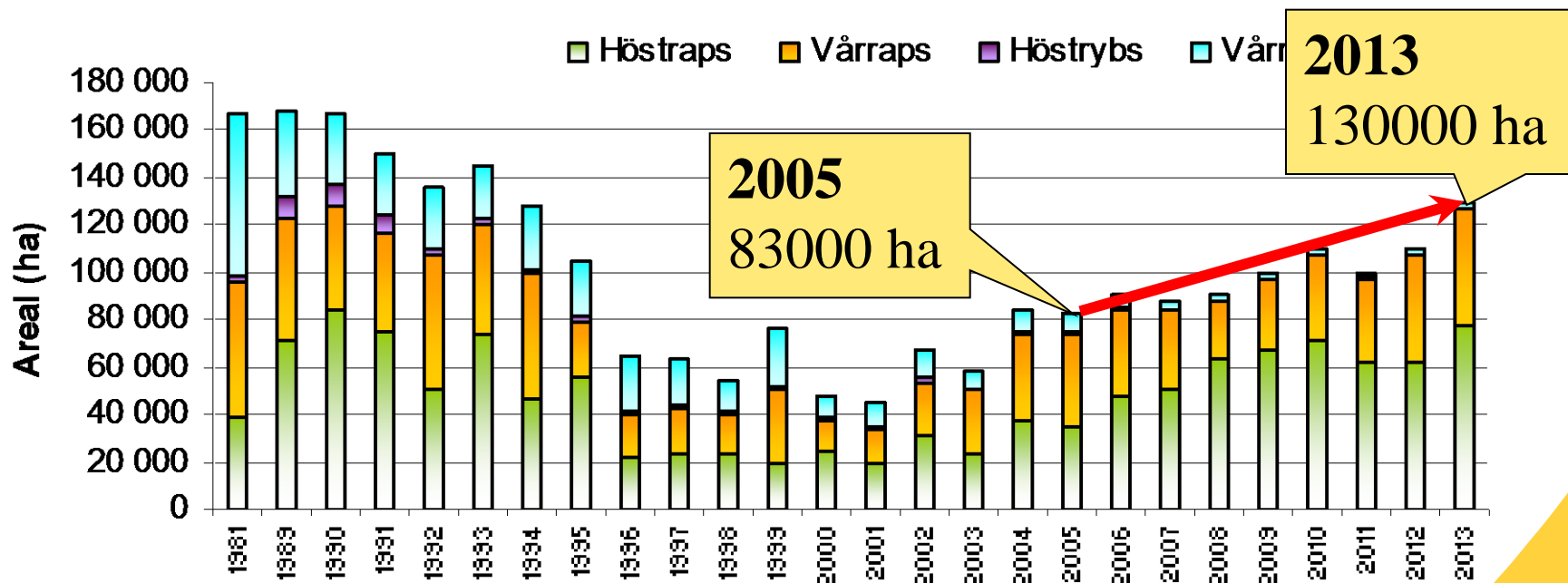

Odlingsteknik höstoljeväxter

ÖSF 28 november 2013

**Albin Gunnarson, Sveriges Frö- och
Oljeväxtodlare**

Oljeväxtareal Sverige 1981, 1989-2013

Etablering - inte bara sådd

- Bra höstraps etableras genom
  - 1 Jämn och bra uppkomst
  - 2 Rätt såtid
  - 3 Rätt höstgödsling
  - 4 Bekämpning av ogräs och spillsäd
  - 5 Kontroll av sniglar

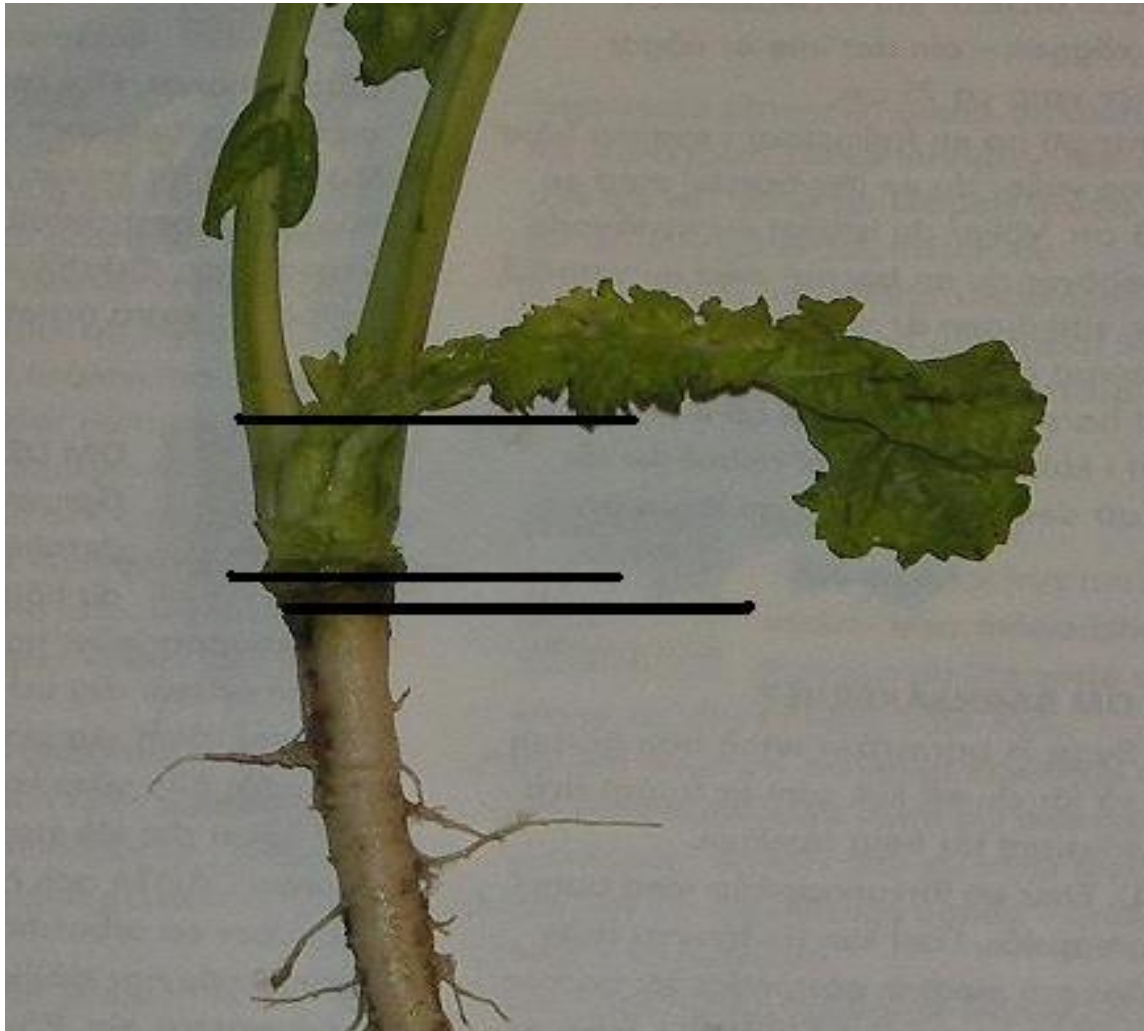
Höstraps skall sås tunnt

- Max 50 pl/m² av en hybrid
- Max 60 pl/m² av en linjesort
- Gödslas med tillräckligt med kväve på hösten
- Ogräs och spillsäd skall bekämpas
- Dåliga förhållanden kan aldrig kompenseras med högre utsädesmängd
- I varje bladveck finns ett anlag till fröbärande sidoskott

Rothalsdiameter och tillväxtpunktens höjd

Tillväxtpunktens höjd

Rothalsdiameter

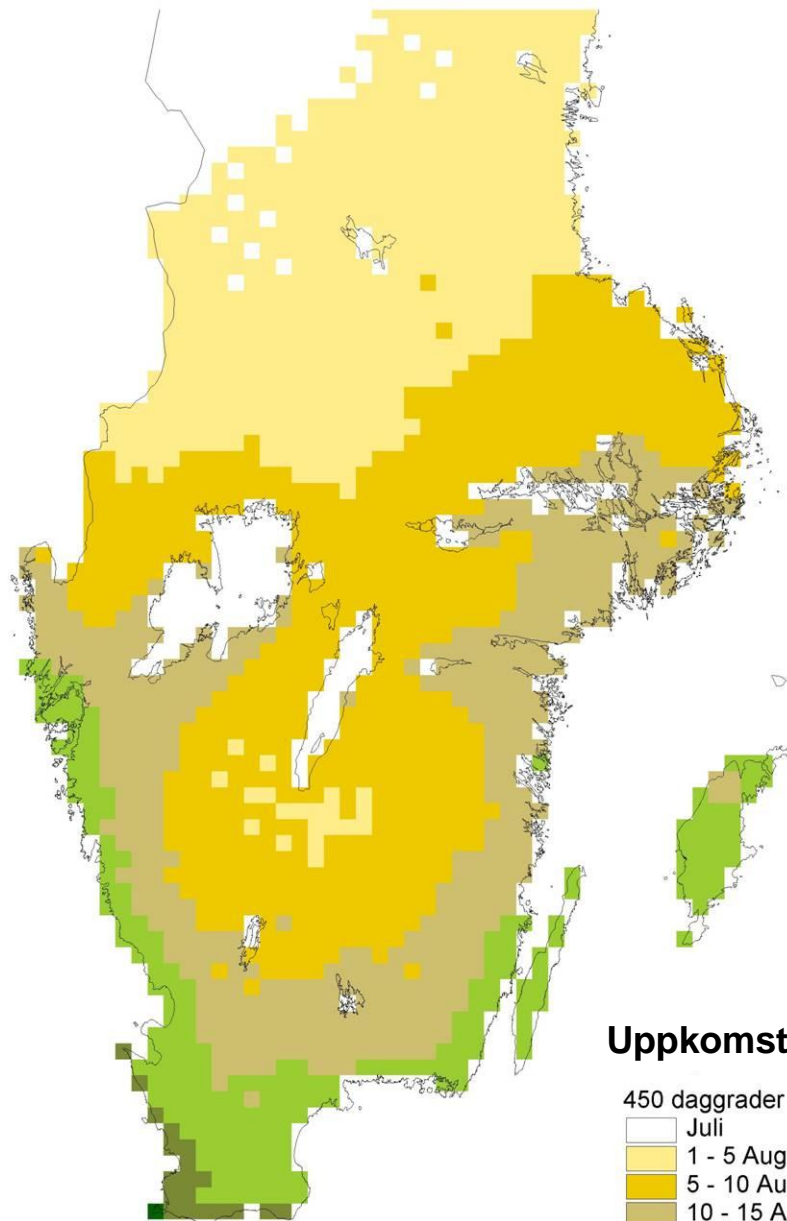
Christer Nilsson nov 2006

Sår vi för sent? – Hur tidigt kan vi så?

Överlevnadsförmåga (skörd) beror på

- Utsädesmängd
  - Inbördes konkurrens (inkl ogräs och spillsäd)
  - Gödsling
  - Sortegenskaper m a p längdtillväxt
  - Höstklimat
- Störst betydelse har temperaturen och stor betydelse har solinstrålningen
  - Försöken i 20/20 projektet och senare visar tydligt att övervintringen är god vid tidiga såtider och kvävegivor upp till och med 80 kg N så länge utsädesmängden är låg.

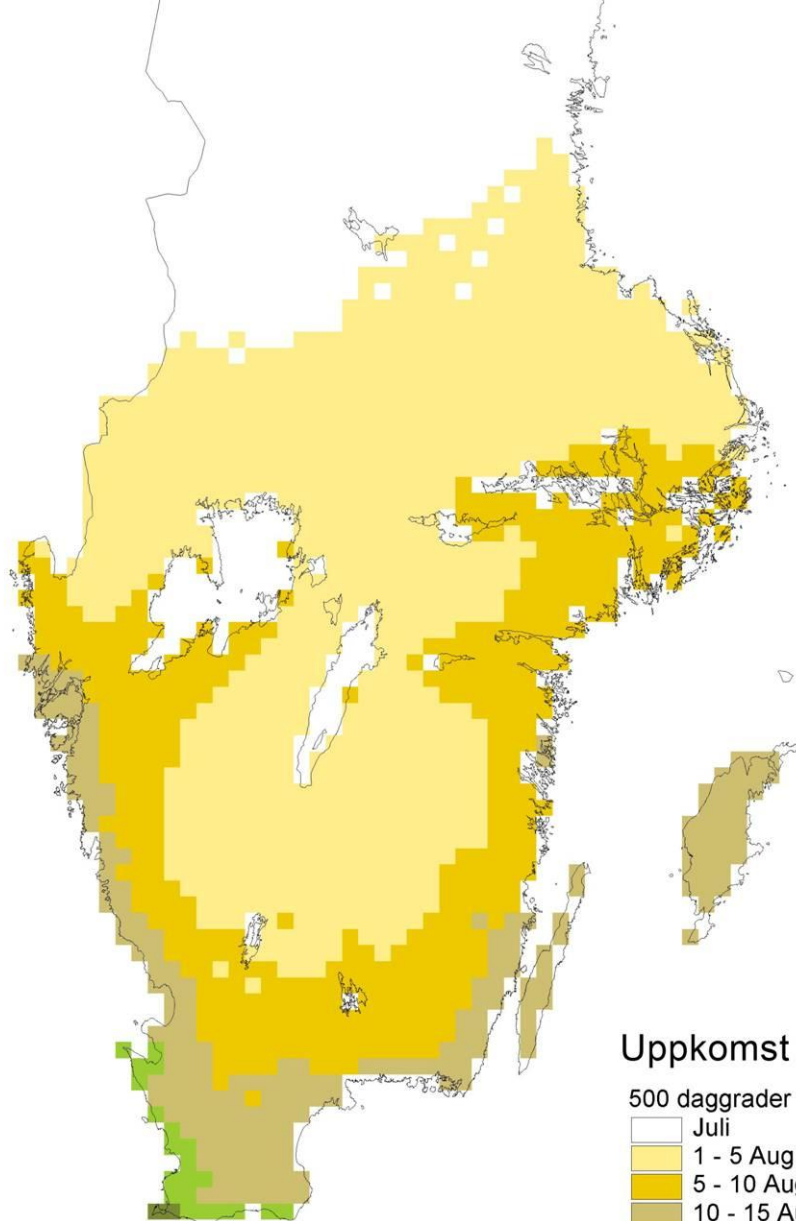
Uppkomsttid höstraps

450 daggrader

450 daggrader före 1/11, högre summa ger stjälksträckning
Tysk modell med bastemp 5°C

Beräknat efter data från SMHI
Kjell Gustafsson & Knud Nissen, Lantmännen 2006

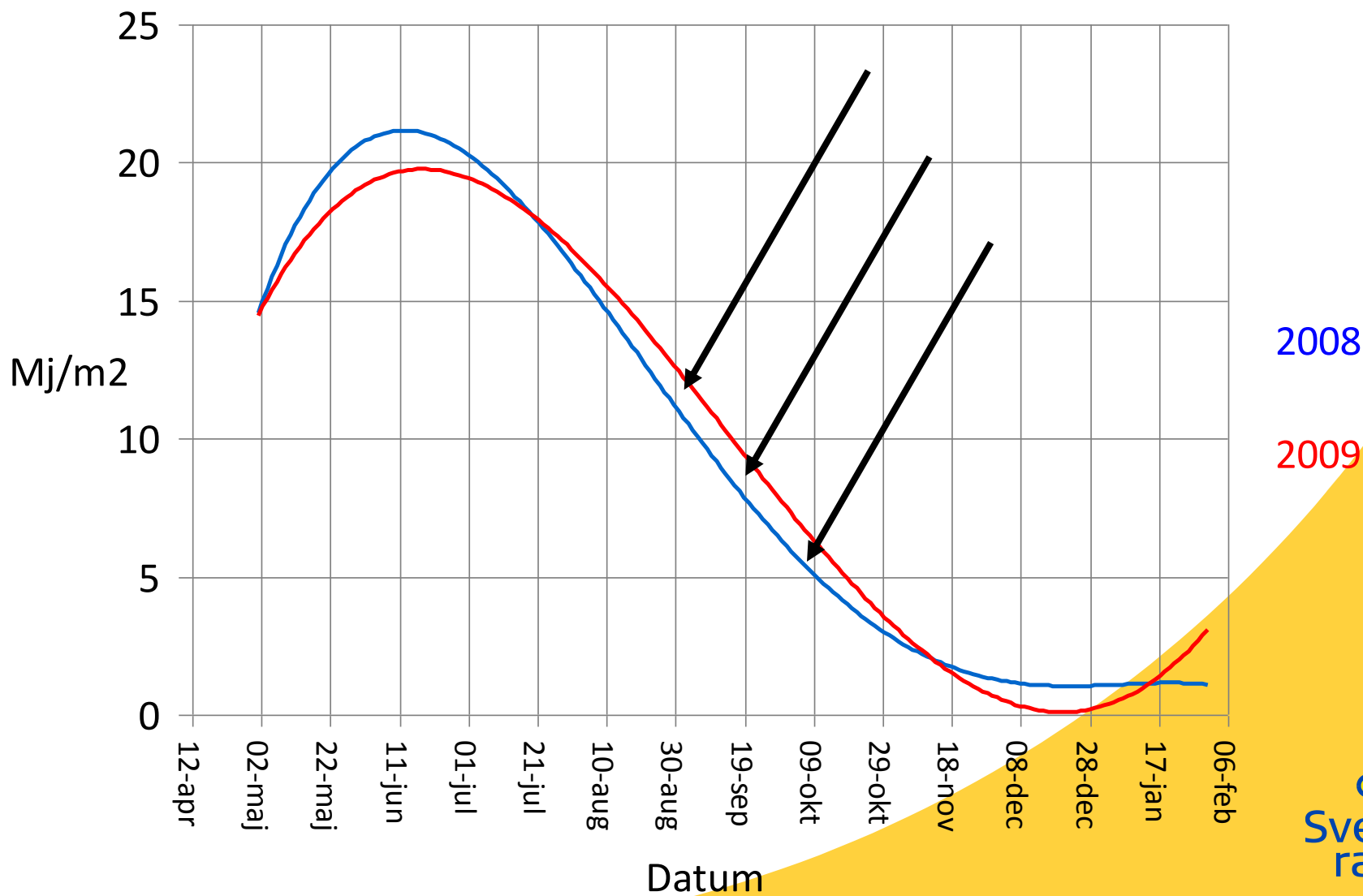
Uppkomst höstraps

500 daggrader

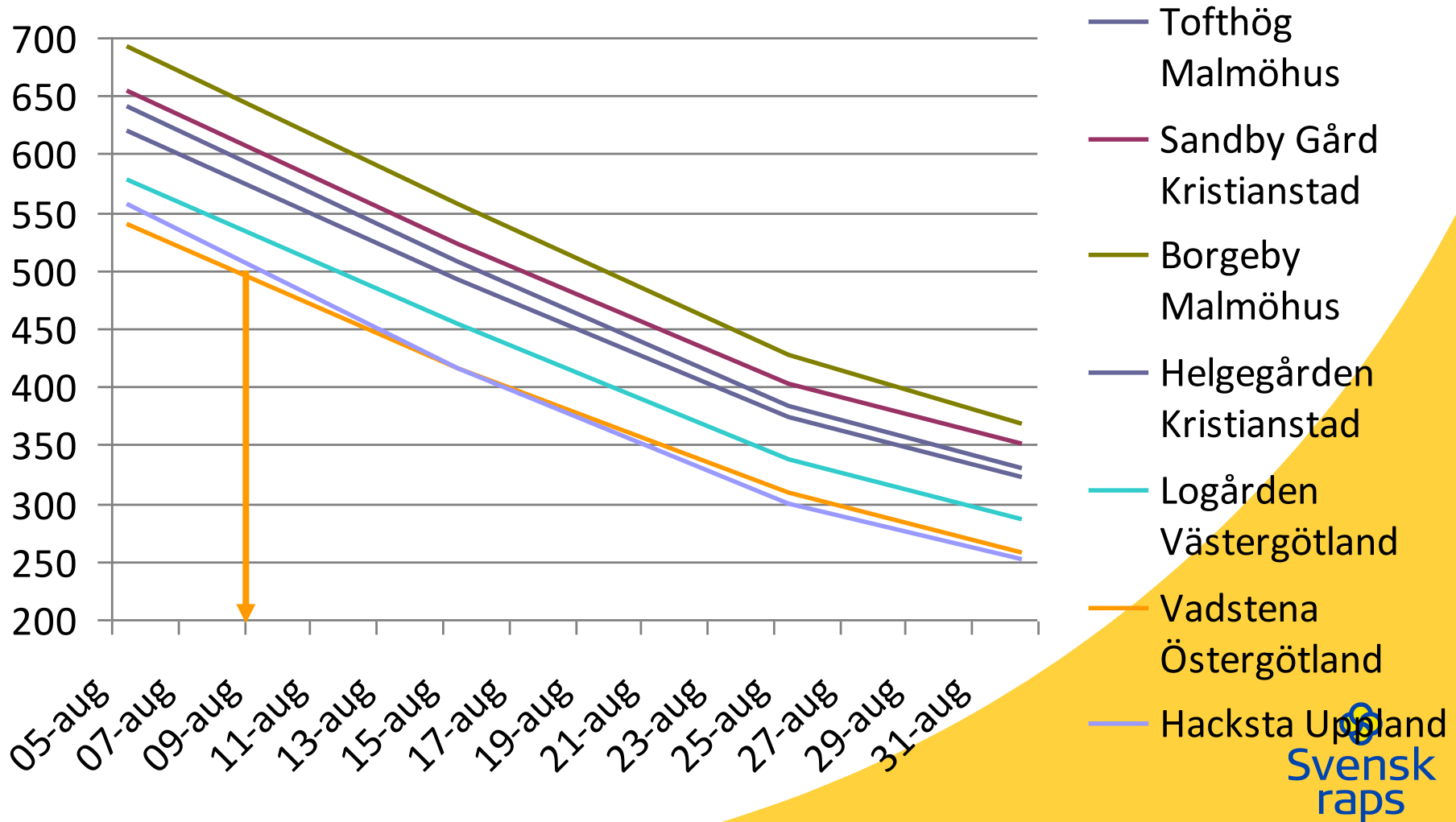
- Juli
- 1 - 5 Aug
- 5 - 10 Aug
- 10 - 15 Aug
- 15 - 20 Aug
- 20 - 25 Aug
- 25 - 30 Aug

Temperatursumman 500 daggrader före 1/11. Beräknat efter data från SMHI 1999 - 2003 efter Ceresmodellen med bastemperatur 5°C. Kjell Gustafsson & Knud Nissen, Lantmännen 2006

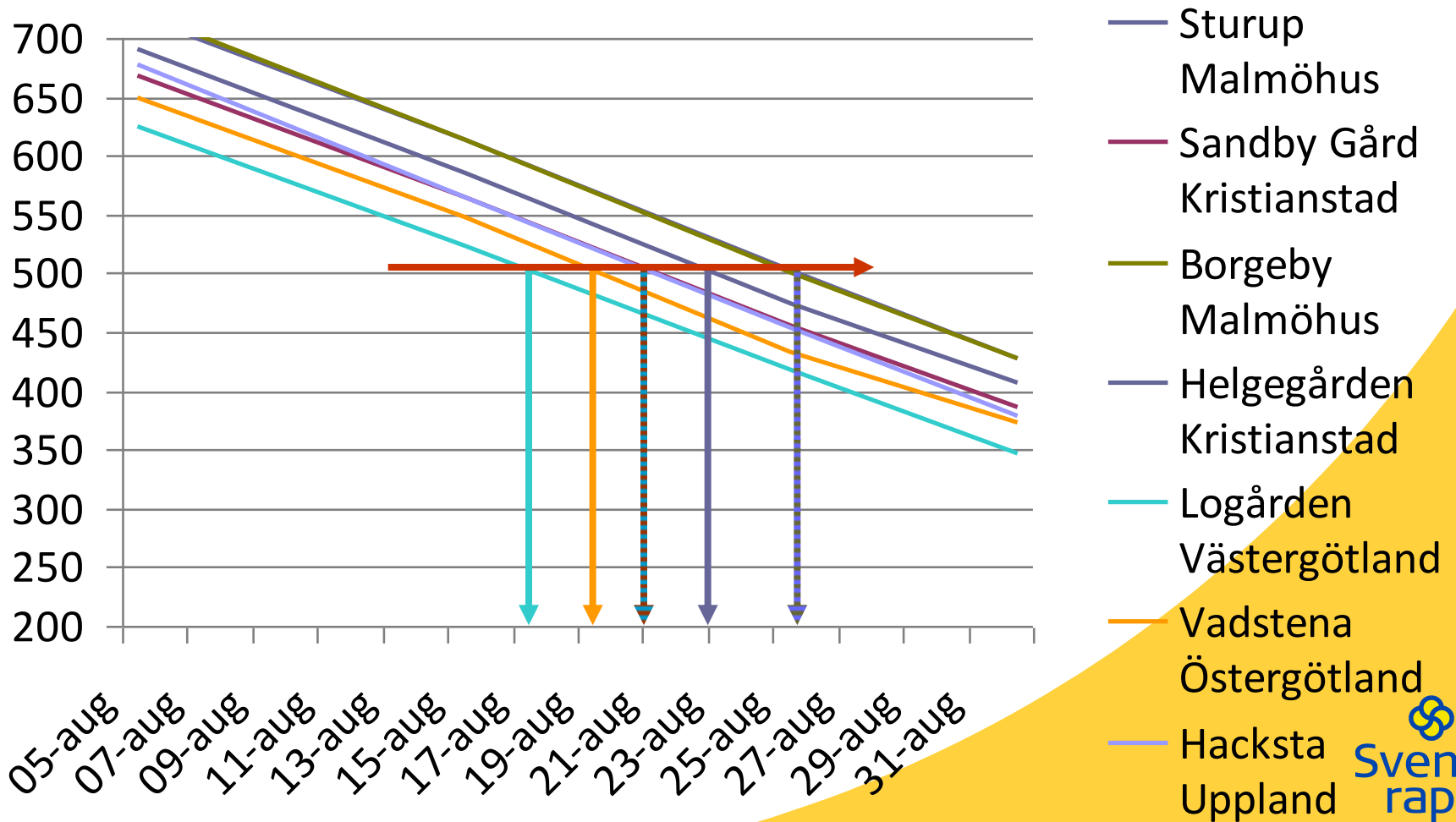
Solinstrålning Vreta Kloster

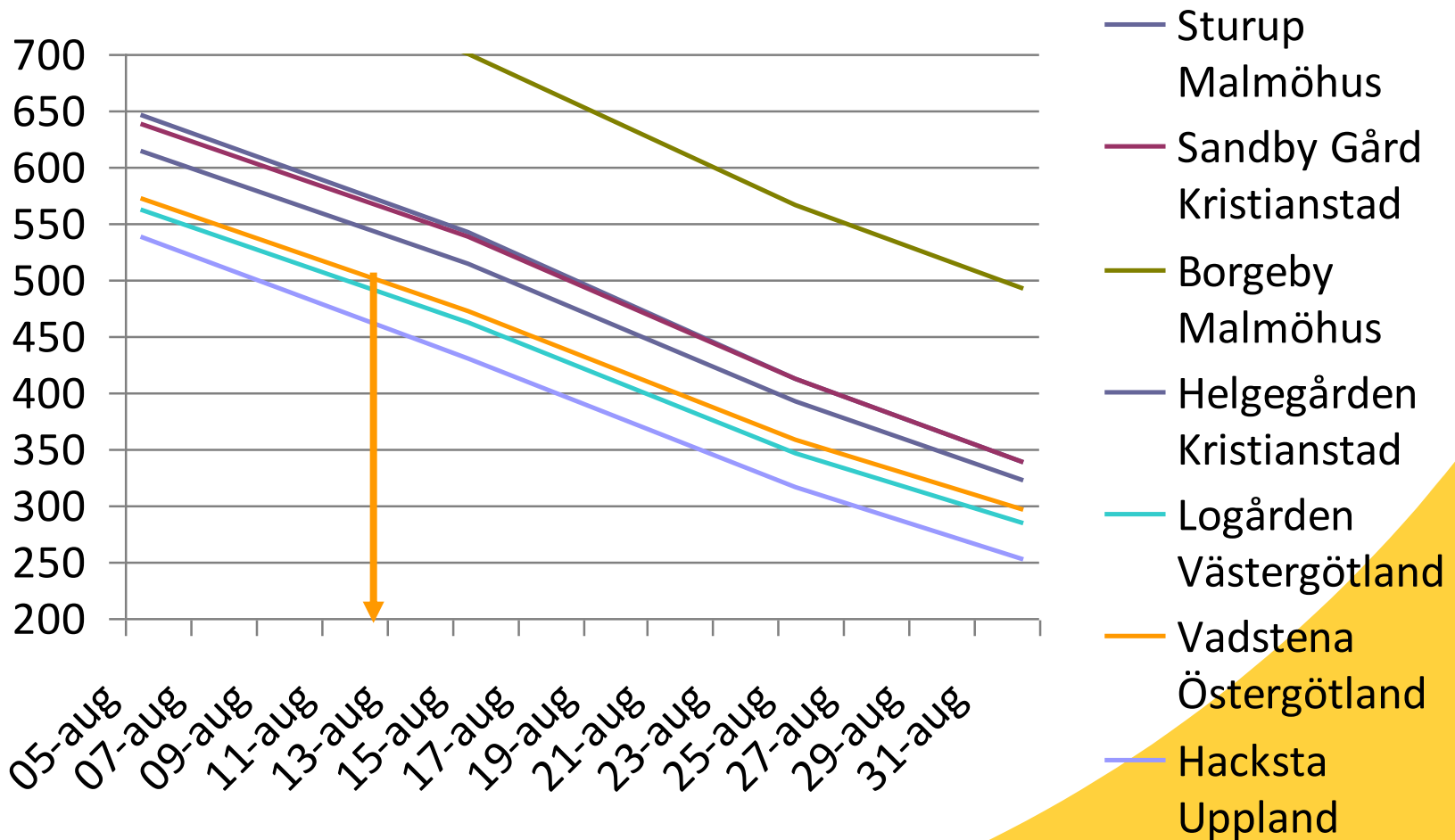
Temperatursummor hösten 2010

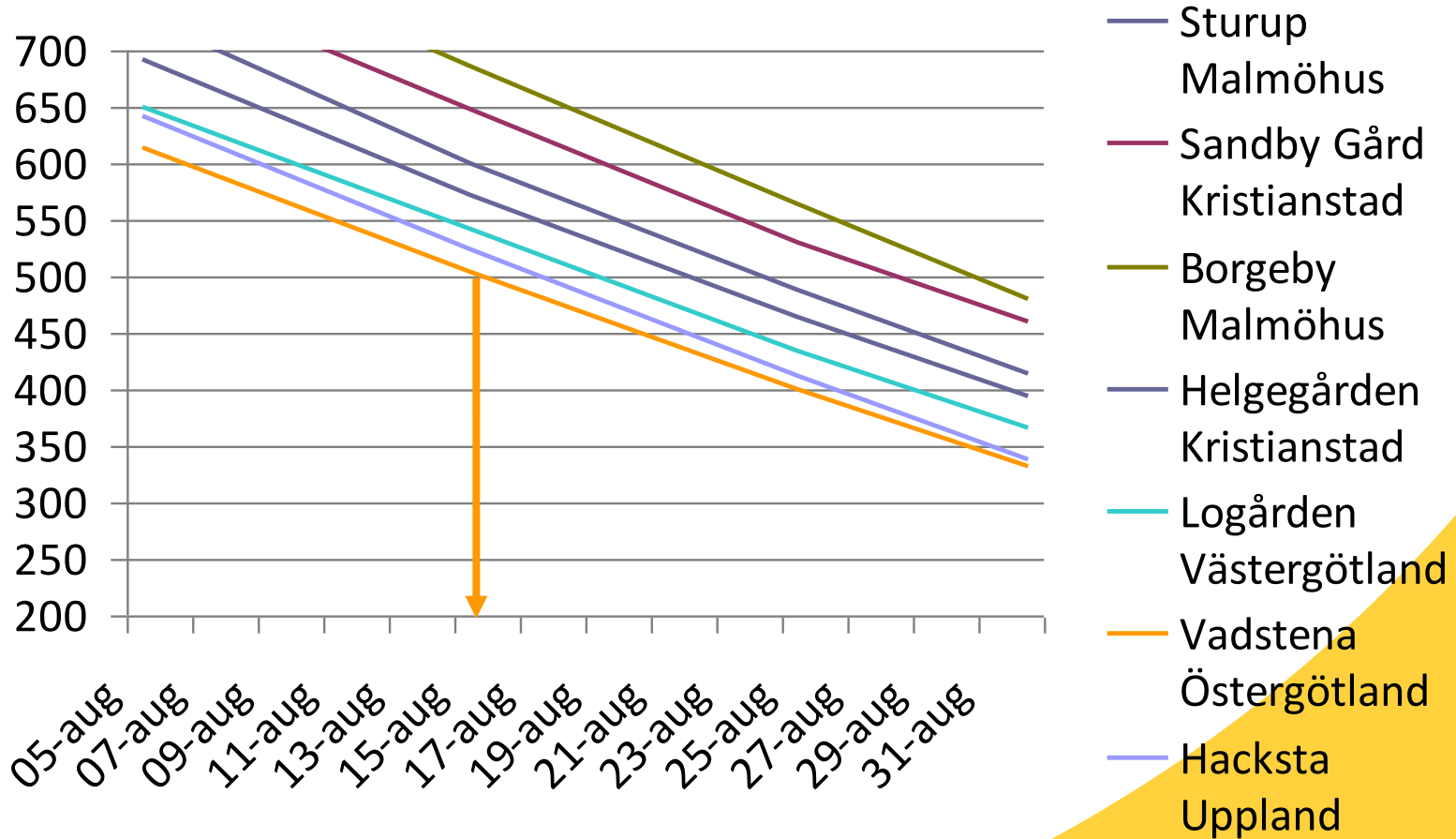
Temperatursummor hösten 2011

Temperatursummor hösten 2012

Temperatursummor hösten 2013

OS 190 Sort-Såtid 9 försök 2008-2010

- Sen sådd har sänkt råfettinnehållet med 2,0 % enheter
- Dvärghybrider skall sås tidigt – så sent med försiktighet.
  - Dvärgväxt är långsam tillväxt.
- Inget belägg för att hybrider är mer lämpliga vid sen sådd
  - Varje enskild sort avgör lämplig såtid
- Varje dygns senare såtid sänker rapsskörden med i genomsnitt 45 kg/ha.
- 15 dagars senare såtid kostar 2100 kr/ha exklusive oljehalt
Lägre oljehalt kostar ytterligare c:a 300 kr/ha
Summa: 160 kr/ha/dygn. (3500 kg/ha och 3,20 fritt gård)

Tidig Vår i Vävinge

Stor mängd baldersbrå Matrigånbehandling 28/4

Text&foto: Sam Vävingren

Rotsystem efter höstetableringen

Text&foto: Sam Vävingren

Dags för skörd

Färdigtorkad vara på väg mot Karlshamn

Skörd: 4820 kg/ha
Oljehalt: 47%

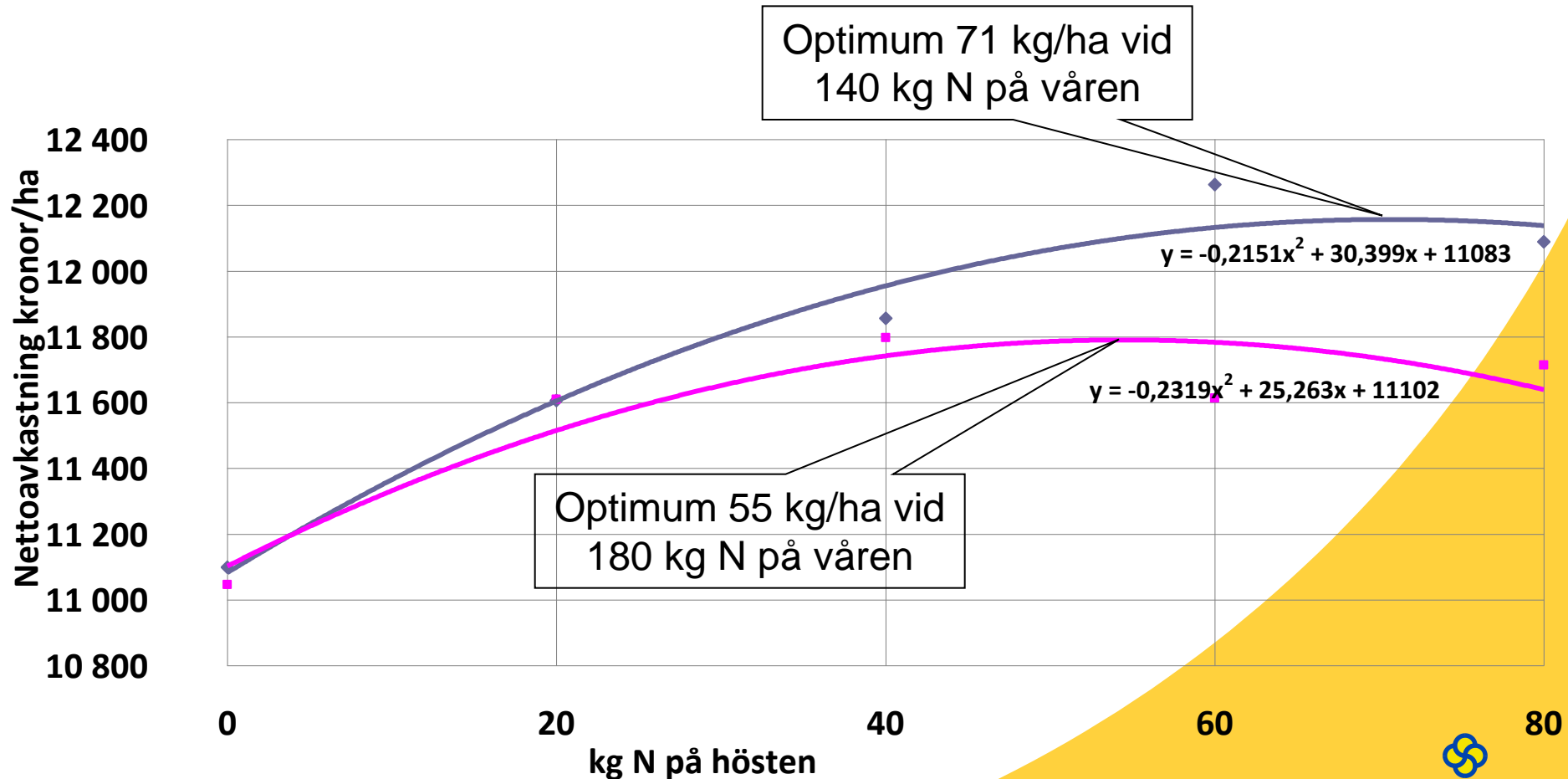

Kväve till höstoljeväxter

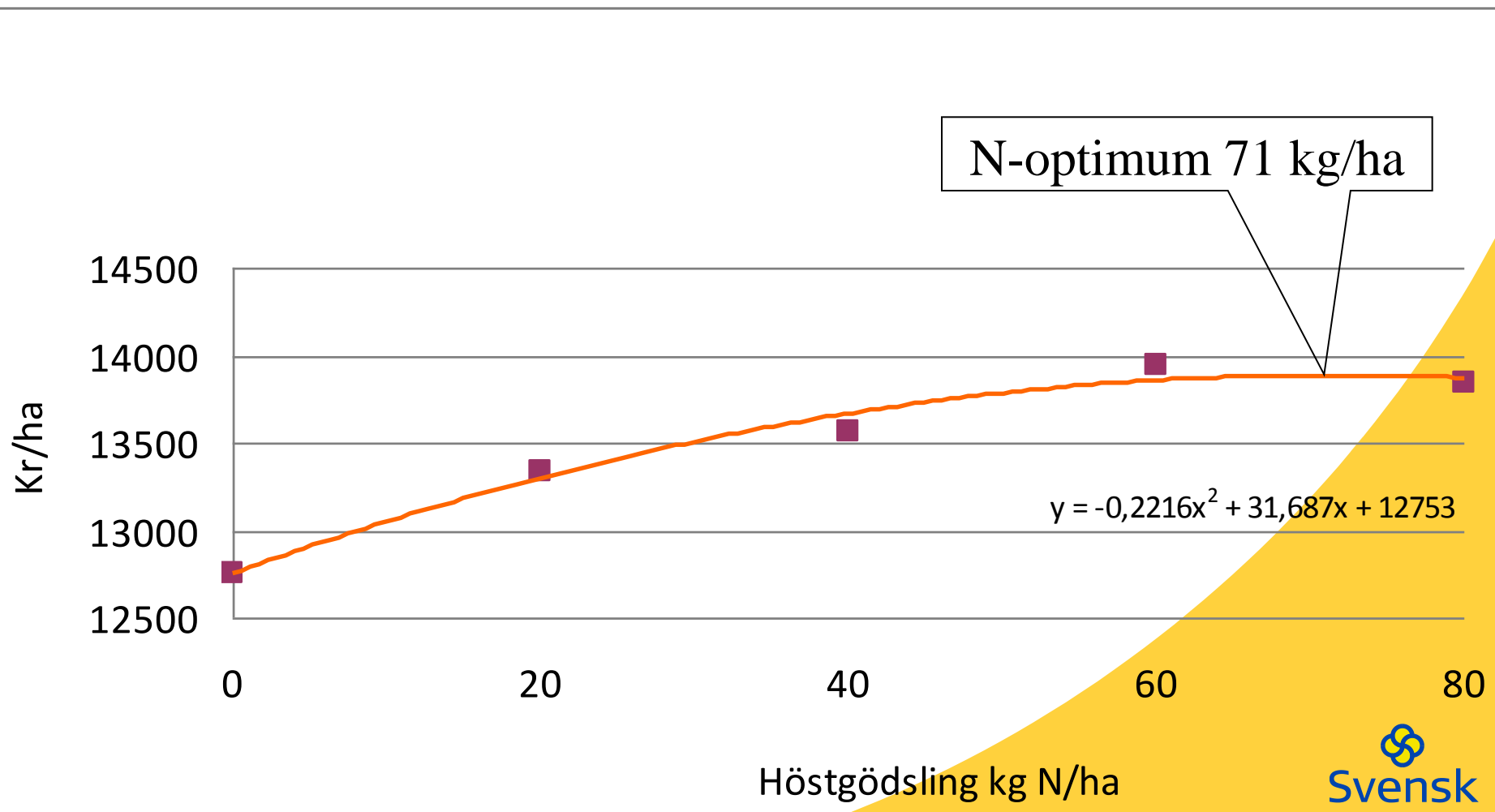
Mer kväve på hösten – mindre på våren

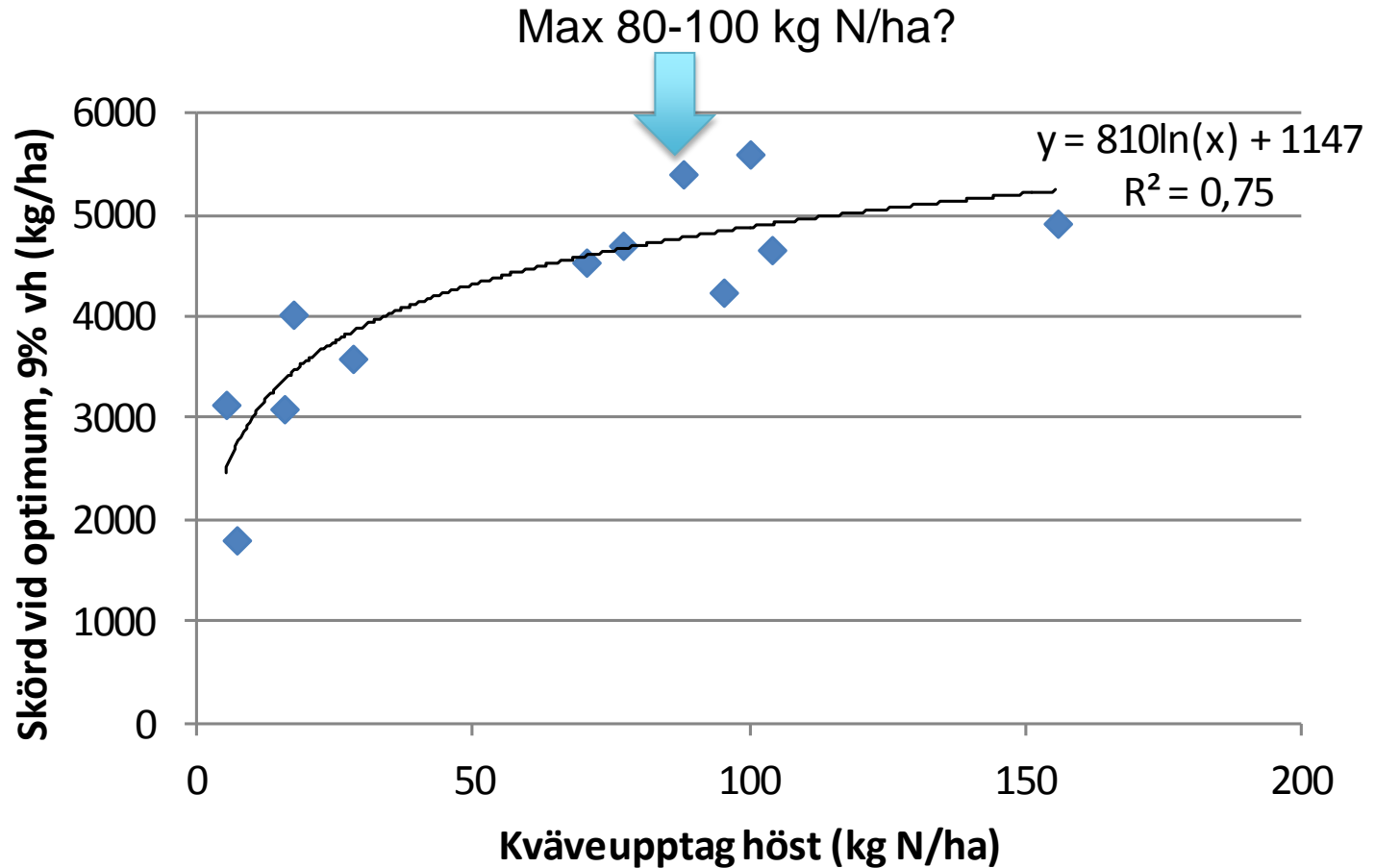
Nettoinkomst vid stigande N-giva på hösten och 140 samt 180 kg N/ha på våren, 15 försök 2008-2010

Nettointäkt vid stigande N-giva på hösten och 140 kg N/ha på våren, 26 försök 2008-2012

Vad är optimalt kväveupptag på hösten?

Svensk modell för N-klippning

- Från färskvikten av 1 m² grön raps fastställs kväveinnehållet
  - 13 % N i grön raps
  - T.s 4,5%
- Statistisk regressionsanalys av kväveförsök utförda av Lena Engström ger en formel av typen
  - Vårgiva = 230 - 0,9*N_{upptag höst} - 1,1*N_{mineralisering på våren}
- I praktiken
  - 230 – 52*vikt i kg – 1,1*N_{min}
- Lanserades på Borgeby Fältdagar – skall tillämpas NU!

Frö & Oljeväxtodlarna
Svensk Raps AB

Rapsolja

Kunskapsbanken

Oljeväxter

- Bedöm vårens kvävegiva i höstraps!
- Odling vägledning höstraps
- Kalkyl - oljeväxt
- Neonicotinoider
- RME - raps till energi

Rapsolja

- Lokala pressare

Areal

- Medel

Områdesvis:

Preliminärt 2013
2012 2011 2010 2009
2008 2007 2006 2005
2004 2003 2002 2001

Skörd

- Oljeväxt- & linskördar

PROJEKT

Detta var
20/20

Dokument,
samm-
anf.

Projekt

20/20

Kontakt

Albin Gunnarson förevisar Kvävepåse och våg - vårt egenhändigt framtagna praktiska set för att bedöma vårkvävegivan i höstraps.

Genom att klippa 1 m² raps på hösten kan du nu få god vägledning för rätt kvävegödsling till våren!

Bakgrunden till detta är forskning som visar att:

- ju kraftigare tillväxt på hösten, och ju högre N-mineralisering som förväntas från höstrapsfältet under vår-sommar...
- ...desto lägre N-giva kan man ge till höstrapsen på våren!

På Borgeby Fältdagar delade vi ut en praktisk påse att lägga rapsklippet i + en våg att väga med. Men det går lika bra med egen påse och våg!

SÅ HÄR GÖR DU

1. Klipp 1 m² grön raps på hösten i slutet av växtperioden.
2. Väg grönmassan i påsen.
3. N-mineralisering vår-sommar uppskattas genom erfarenheter från fältet
  - a. Låg mineralisering = 10-20 kg N
  - b. Normal mineralisering = 30 kg N
  - c. Hög mineralisering, ex stallgödsel = 40-50 kg N
4. För att beräkna vårkvävegivan används vikten i kg med en decimal i formeln nedan, eller använd gärna kalkylatorn nedan!

Vårkvävegiva kg/ha = 230 - (52 x vikt i kg) - (1,1 x N-mineralisering)

Lin

- Läs mer om lin !

Vallfrö

Marknad

Fältförsök

Svensk Frötidning

Forskningsstiftelse

Varumärke för
svensk oljeväxtodling

praktiska set för att bedöma
vårkvävegivan i höstraps.

Här räknar du ut rekommenderad vårkvävegiva!

Ange rapsens grönmassvikt på 1m²

Ange uppskattad N-mineralisering

VÅRKVÄVEGIVA

kg/ha

OBS: Upprepa vägningen på 3–4 representativa platser i fältet
och beräkna ett medelvärde!

Uträkning för hand

Du har klippt 1 m² grön höstraps som väger 1 kilo. Du bedömer att fältet har normal mineralisering. Lägg in dina värden i formeln ovan och du får resultatet nedan:

$$\text{Vårkvävegiva} = 230 - (52 \times 1,0) - (1,1 \times 30) = 145 \text{ kg N/ha}$$

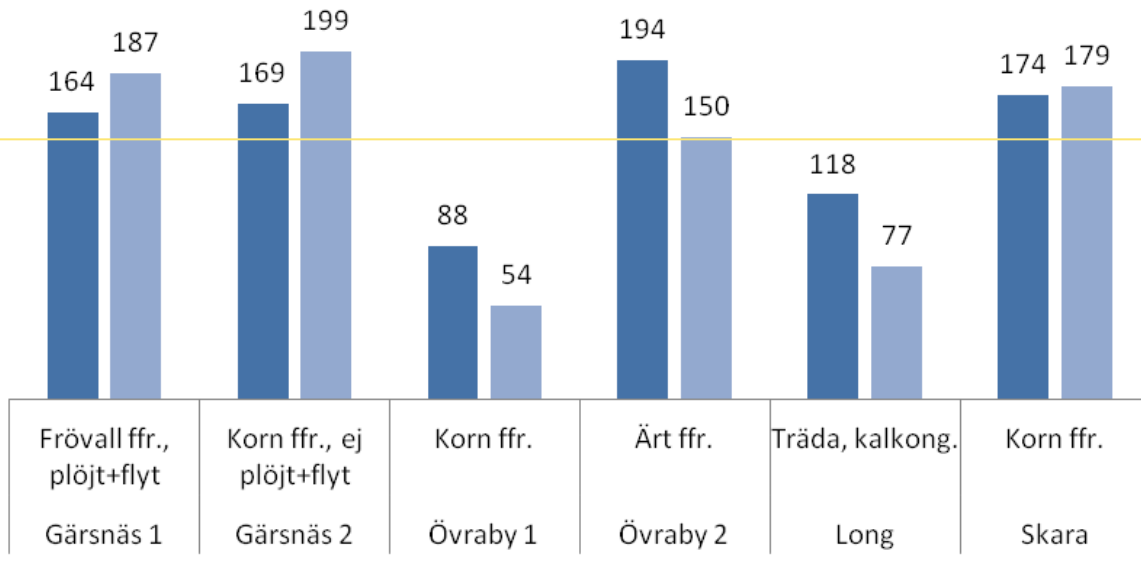

Om N-givan på våren är 30 kg/ha under eller över optimum?

Minskning av nettointäkt (kr/ha)

■ OptN -30 ■ OptN +30

Medeltal:

Stämmer detta överens med tyskland??

	Kraftig utvecklad, 12 blad 15 mm rothals 30-35 pl/m ²	Bra utvecklad 10 blad 10 mm rothals 35-40 pl/m ²	Svagt utvecklad 6-8 blad 10 mm rothals 40-45 pl/m ²	Mycket svagt 4-6 blad 6 mm rothals 45-60 pl/m ²
Förväntad skörd, dt?	50	50	45	35
Totalt N-behov, våren?	250	250	240	220
N i blad före vintern	100	70	40	25
Bladförluster	80 %	50 %	50 %	30 %
N i plantan vår	-60	-45	-30	-20
N i jorden vår	-25	-25	-25	-25
N-mineralisering vår	-10	-15	-15	-15
N-gödning	155	165	170	160

Spillraps skall bekämpas

